

Гринів Оксана Михайлівна
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Аспірант кафедри загальної та експериментальної психології
м. Івано-Франківськ

ПРОБЛЕМИ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ: ПОШУКИ СПРАВЖНОСТІ В ОРІЄНТИРАХ

Problems of young generation: the search for authenticity in contemporary conditions

У статті проаналізовано провідні тенденції сучасного світу та їх вплив на життєву ситуацію молоді. Окреслено способи збереження гармонійності та екологічності розвитку особистості у сучасному світі.

Ключові слова: молодість, сучасні тенденції, задачі, даності та ресурси життєвого шляху особистості.

The article analyzes the key trends of the modern world and their impact on the life situation of the young people. Outlines the ways to preserve harmony and ecological development of the person in the modern world.

Keywords: young people, current trends, givens, problems and resources of the person's life path.

Молодість є найбільш продуктивним етапом життя людини; проблеми молодого покоління відображають не тільки індивідуальну людську історію, але є також лакмусовим папірцем життя суспільства чи світу в цілому. Перебуваючи на хвилі часу, який нестримно вносить корективи у розмірене життя, молодь, як ні хто інший, стає першовідкривачем та експериментатором нових ідей, першим дослідником та практиком у царині невідомого. В цьому складність, відповідальність та велика перспектива молодого покоління, про що свідчить і надсучасна історія України.

Сьогодні проблемами молоді зацікавлені фахівці різного профілю: політики, бізнесмени, науковці. Так, виступаючи на 10-й Ялтинській щорічній

конференції українських і закордонних [політиків](#) та [підприємців](#) (Yalta European Strategy) [6], президент Ізраїлю Шимон Перес відзначив, що у наш час різко зростають вимоги до молоді людини, у якої виникає потреба не просто більшої компетентності та високого рівня знань, але й швидкої та гнучкої адаптації у мінливому та неспокійному світі. Він також підкреслив, що, в умовах інтенсивного розвитку технологій, стрімкого прогресу у різних сферах суспільного життя, уже не можна діяти старими методами, перевіреним способом, а тому необхідно відкривати і випробовувати щось абсолютно нове та незвичне. І перш за все такі завдання лежать на плечах молодого покоління. (Із промови Шимона Переса на 10-й Ялтинській щорічній конференції, Лівадійський палац, 21.09.2013р.).

Таким чином, саме молодь особливо гостро переживає напруження між потребою реалізувати власні онтологічні завдання та необхідністю діяти в напрямку нових викликів сучасності. Для дослідників і психологів, зокрема, існує потреба наблизитись до проблем молодого покоління, щоб відчутти вплив часу на особистість та допомогти молодій людині безпечно адаптуватися, повноцінно і продуктивно реалізувати себе у нових життєвих умовах.

Виходячи із вищевказаного, **метою** нашої роботи є аналіз впливу провідних тенденцій сучасності на життєву ситуацію молоді особистості.

Завдання:

- 1) проаналізувати провідні тенденції сучасності, їх вплив на молоду людину;
- 2) визначити шляхи забезпечення гармонійності та екологічності розвитку особистості у сучасному світі.

Молодість як особливий віковий етап життя людини представлений у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: К. Альбуханової-Славської, І. Анциферової, Ш. Бюлер, Е. Еріксона, А. Кир'янової, Т. Титаренко Г. Шихі та ін. Зокрема, відносини в парі в молодому віці досліджують Г.Абрамова, Т. Румянцева, Л. Шнейдер. Проблему професійної реалізації розглядають В. Виноградова, Л. Мігіна, Т. Титаренко. Питанням духовного зростання та вдосконалення особистості присвячені праці В. Василюка, В.

Ананьєва, Л. Сохань, В. Татенко тощо.

Молодість або рання дорослість, яка за різними класифікаціями орієнтовно триває у період 20 – 25 до 30 років, характеризується насиченістю життєвих подій в особистісній, професійній та родинній сферах [2], [3]. Молода людина, яка стоїть на початку шляху реалізації власних життєвих планів, має непросте завдання: прийняти особисту відповідальність за своє життя, узгодити мрії та реальність, бажане та можливе, досягне [3], [4]. У цей період в різних напрямках реалізації особистості виникає ряд задач, що вимагають прийняття відповідального рішення та здійснення важливого життєвого вибору. Такий процес передбачає прийняття даності та актуалізацію ресурсів життєвого шляху особистості [1, с. 209 – 211].

Аналізуючи загальні особливості молодого покоління, не можна забувати про те, що особистість тісно прив'язана до історичної епохи, часу, у якому вона перебуває, виклики якого приймає чи не приймає. Основні тенденції, орієнтири сучасності, які є новою даністю життя людини, вносять свої корективи у нормативний процес розвитку та становлення особистості. У залежності від того, як їх сприйме, інтегрує та інтерпретує у внутрішньому Я людина [1, с. 209], вони можуть стати для неї додатковим ресурсом, можливістю або чинником дестабілізації.

Проаналізуємо деякі сучасні тенденції та їх вплив на молоду особистість.

Як стверджує філософ та психолог Н. Хамітов, «головна проблема наших днів – це заміна справжності інтенсивністю» [5, с. 4]. Така ситуація виникає тоді, коли людина не слухає себе, щоб пізнавати та продуктивно реалізувати власну автентичність, але намагається підлаштуватись під запити світу, встигнути зробити те, чого насправді не потребує, що не відповідає її природі та внутрішнім переконанням.

Для того, щоб уникнути такого сценарію, особистість має вирішити важливі та непрості питання:

1) як, не зрадивши власним цінностям та життєвим покликанням, відповісти на виклики сучасності, бути активним гравцем у перетворенні дійсності?;

2) яким чином зберегти баланс між справжнім, природнім, внутрішнім та зовнішнім, нав'язаним, штучним?

Продуктивний процес пошуку відповідей на подібні питання допоможе людині краще зорієнтуватися у життєвій ситуації та відновити почуття гармонії, а також сприятиме формуванню її як зрілої особистості, здатної конструктивно відреагувати на нові життєві завдання [2], [4].

Спрямованість на результат, як популярна сучасна тенденція, веде до значної витрати ресурсів без додаткового поповнення внутрішніх резервів. Постійне прагнення високих досягнень входить у дисонанс із здатністю людини слухати себе, слідувати за своїм покликанням, бути екологічною відносно себе самої, своїх ближніх та оточуючої дійсності. Водночас, якщо результат є наслідком конструктивного та творчого процесу, що сам по собі є цікавим і цінним, то не лише розкриваються актуальні ресурси особистості, але й здобуваються нові. Таким чином, інтенсивність веде до розтрати внутрішніх резервів, а справжність має здатність їх примножувати.

Прерогатива активності, швидких темпів досягнень, росту та розвитку підкріплює тенденцію маскулітності у сучасному світі. З одного боку це стимулює особистість до постійного вдосконалення, інтенсивного включення власних ресурсів у життєвий процес, а з іншого – гальмує прояви гнучкості, творчості. Задля забезпечення добробуту, гармонійності розвитку особистості та суспільства в цілому, існує потреба балансу мужності та м'якості, руху та спокою, змін та збереження даного.

Ще однією тенденцією сучасності є швидке «вривання» світу у життя молодої людини. Це спонукає до рішучого завоювання світу задля отримання особистих вигод. Егоїстичні відносини «Я – Світ» можуть протиставлятися стратегіям далекоглядності та альтруїзму. Особистість, обираючи рухатись самостійно, щоб «іти швидко», тільки згодом розуміє, що для того, щоб «іти далеко» необхідною є підтримка, налагодження відносин та досягнення взаємодії. Самотність і відчуження у такому випадку протиставляються близькості. А тому, на думку деяких дослідників сучасності, велика кількість людей, які досягли успіху, стають самотніми [4], [5, с. 4].

Нездатність внутрішньо усвідомити і пережити повноту буття, опора на цінності мінливого зовнішнього світу є додатковим джерелом стресу для особистості, яка по суті стає невільником небезпечних зовнішніх обставин. А тому перед молодістю виникає необхідність визначення власних життєвих орієнтирів. Замість відповіді на питання «чого хоче світ?» людина має замислитись: «якою є я у цьому світі?», «що можу дати я для світу?».

Через орієнтацію на внутрішні резерви, пошук автентичних цінностей, духовних ідеалів тощо може відбутися відновлення рівноваги, цілісності та безпеки життєдіяльності особистості. Таким чином можливий вихід з позиції приреченості та замкнутості долею до пошуку автентичності і повноти буття, коли особистість переважає над «сірою масою», а ідеалом способу буття є життєва творчість, через яку формується унікальність людини.

Конструктивним способом подолання негативних аспектів швидкого «вривання» світу в життя людини є також зміна ставлення до часу людського життя. Виникає особлива потреба – відновити здатність приймати час не лише як засіб досягнення цілі, але як спосіб буття у світі та наповнення життя смыслом. Перехід від позиції «життя заповнювати» до позиції «життя наповнювати», допоможе орієнтуватися не лише актуальне, теперішнє, але й сприятиме актуалізації ресурсів минулого, відкриватиме нові перспективи майбутнього [4].

Ключовий зміст стисло охарактеризованих нами популярних сучасних тенденцій, а також альтернативні їм продуктивні способи реагування на виклики зовнішнього світу представляємо у вигляді таблиці (Табл. 1).

Табл. 1. Провідні сучасні тенденції та продуктивні способи реагування

	Інтенсивність як популярна тенденція сучасності	Справжність як продуктивний спосіб реагування
Основна спрямованість	Успішність, результативність (орієнтація на результат)	Екологічність, ефективність (орієнтація на процес)
Тенденції часу життя	Час заповнювати, швидкий темп	Час наповнювати, власний темп
Використання ресурсів особистості	Розчинення Я (витрата людських ресурсів – ресурси як засіб досягнення)	Наповнення Я (примноження ресурсів – через ефективність та продуктивність діяльності)
Взаємовідносини з іншими	Самотність, відчуження	Близькість, єднання
Провідні позиції	«Я – Світ»	«Я – Ти – Ми – Світ»

у стосунках		
Гендерний аспект	Маскулінність	Гармонія маскулінності та фемінності
Орієнтація на внутрішній чи зовнішній світ	Опора на навколишній світ, зовнішні ідеали (людина суспільна)	Опора на «Я», внутрішні цінності, ідеали (людина духовна)
Домінуючі переживання	Небезпека, страх	Впевненість, спокій
Відчуття себе у світі	Хаос, розгубленість	Гармонія, спокій
Життєстійкість особистості	Стрес, порушення життєстійкості	Рівновага, відновлення життєстійкості
Особистість та творчість	Я як усі – «сіра маса»	Право на унікальність, творення неповторного «Я»
Ставлення до орієнтирів зовнішнього світу	Абсолютне прийняття чи нехтування орієнтирів зовнішнього світу	Вироблення власних орієнтирів у гармонії із запитами світу

Отже, молодість – це період нових можливостей, активних пошуків та відповідальних рішень щодо подальшого життя людини. Кожна нова історична епоха та суспільна ситуація вносять свої корективи у життя молодої особистості. Таким чином змінюється даність життя людини, а разом з нею задачі та необхідні ресурси для їх досягнення.

Провідні тенденції сучасного світу, такі як «заміна справжності інтенсивністю», пріоритет результативності над екологічністю, орієнтація на швидкі темпи розвитку на протигагу повноцінного переживання буття людини тощо, з одного боку ускладнюють вирішення онтологічних завдань молоді, а з іншого – стимулюють до пошуку нових відповідей на важливі життєві питання.

Сьогодні для молодого покоління виникає необхідність творчо адаптуватися до нових життєвих умов, приймати їх як даність життєвого шляху, яка окрім необхідності вирішення нових задач містить також і велику кількість додаткових ресурсів та можливостей. Здатність не розгубитися, відшукати власні орієнтири, прийняти духовні цінності, перейти від інтенсивності та мінливості до наповненості та справжності, сприятимуть гармонійному розвитку молодої особистості у сучасних реаліях.

Дана робота, написана під впливом конкретної соціально-політичної ситуації в Україні, є пілотажною проекцією наших роздумів про сучасні реалії молодої особистості і потребує подальших наукових досліджень.

1. Гасюк М. Б. Стратегії реалізації життєвого шляху особистості в ранній дорослості / Мирослава Гасюк, Оксана Гринів // Інститут психології імені Г. С. Костюка АПН України. Актуальні проблеми психології: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості / за ред. С.Д. Максименка. – К., 2013. – Том 11, вип. 7. – С. 207 – 214.

2. Кир'янова А. В. Проблема процесу адаптації молоді у сучасній психологічній науці / А. В. Кир'янова // Інститут психології імені Г. С. Костюка АПН України. Актуальні проблеми психології: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості / за ред. С.Д. Максименка. – К., 2013. – Том 11, вип. 7. – С. 394 – 402.

3. Сергеєнкова О. П. Вікова психологія / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. В. Пасека // Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.

4. Титаренко Т. М. Испытание кризисом. Одиссея преодоления / Т. М. Титаренко. – К.: Людопринт Україна, 2009. – 277 с. – Библиогр.: с. 273 – 278.

5. Хамитов Н. Философия и психология пола / Н. Хамитов. – К.: Ника-центр, 2001. – 224 с. – (Серия «Проблема Человека»; Вып.1).

6. Ялтинська європейська стратегія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Ялтинська_європейська_стратегія